

НОВА ИНИЦИАТИВА В ЕВРОПА ЗА ПОДОБРЯВАНЕ БЛАГОСЪСТОЯНИЕТО НА БРОЙЛЕРИТЕ И СТРИКТНО ПРИЛАГАНЕ НА ЗАКОНОДАТЕЛСТВОТО

Снимка: Bart Nijs EuroTierspecial

Европейската Комисия е подложена на нарастващ натиск, както от страна на Европейския парламент, така и от страна на природозащитните организации, да приложи правилно законодателството относно хуманното отношение към пилетата бройлери. Европейските организации за защита на животните разкритикуваха публикувания през април 2018 г. Доклад на Комисията до Европейския парламент и Съвета относно прилагането на Директива 2007/43/ЕО и нейното

влияние върху хуманното отношение към пилетата, отглеждани за производство на месо и разработването на показатели за хуманно отношение¹, като заявиха, че липсват амбиции за ефективно прилагане на законодателството при производството на бройлери на континента. Макар Комисията да отложи Доклада с 6 години, той беше критикуван защото в него не се разглежда начина, по който благосъстоянието на бройлерите се е подобрило в резултат от прилагането на Директивата за бройлерите, т.е. ясно е, че липсва напредък в сферата.

Освен това 28 европейски и международни организации за защита на животните се обединиха в **Европейската инициатива Broiler Ask** и призоваха бизнес операторите по хранителната верига за доставка на прясно, замразено и преработено пилешко да изпълнят редица изисквания за хуманно отношение към животните – редица големи компании вече се присъединиха към инициативата.

Какво представлява Директивата за бройлерите²?

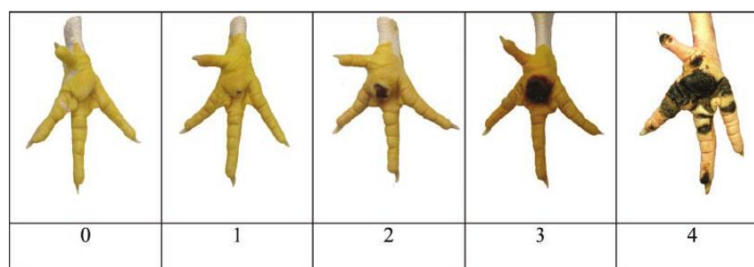
С Директивата се въвеждат изисквания за хуманно отношение към пилетата за производство на месо, към максималната гъстота на отглеждане, както и допълнителни изисквания към гледачите, които отглеждат пилета при по-голяма гъстота. В случаите с по-голяма гъстота на отглеждане **данните за процента на смъртност** трябва да бъдат на разположение, когато групата пилета се изпраща към кланицата, и да бъдат оценени.

Това е първият законодателен акт на ЕС, който въвежда показатели за благосъстояние на животните базирани на самите животни, като начин за регулиране на хуманното отношение към тях и подобряване на благосъстоянието им. Мониторингът в кланиците се извършва в допълнение на инспекциите във фермите и когато констатациите от инспекциите *post-mortem* установят тежки и повтарящи се **случаи на**

¹ <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2018/BG/COM-2018-181-F1-BG-MAIN-PART-1.PDF>

² Директива 2007/43/ЕО на Съвета от 28 юни 2007 г. за определяне на минимални правила за защита на пилетата, отглеждани за производство на месо ОВ L 182, 12.7.2007 г., стр. 19—28.

пододерматит при птиците от дадена ферма - то следва компетентните органи да проведат проучване на причините в съответната птицеферма.

Степени на тежест на пододерматит

В Директивата са предвидени три диапазона на гъстота на отглеждане, като гледачите трябва да изпълняват различен набор от изисквания за всеки диапазон:

- Общото правило е гъстотата на отглеждане да не надхвърля 33 kg/m^2 .
- Може да бъде предоставена дерогация за разрешаване на по-голяма гъстота на отглеждане над 33 kg/m^2 до 39 kg/m^2 , когато се води допълнителна документация, за всеки птичарник и когато в птичарника се поддържат определени климатични условия. Освен това документацията, придружаваща групата до кланицата, включва дневния процент на смъртност и натрупания дневен процент на смъртност.
- Допълнително увеличение на гъстотата на отглеждане над 39 kg/m^2 до 42 kg/m^2 се разрешава, когато освен при гореизпълнените условия, извършеният от органите мониторинг потвърди документирани данни за ниска смъртност и добри управленски практики. Що се отнася до тази най-голяма гъстота на отглеждане, Директивата предвижда показател, като се използва формула, за натрупания дневен процент на смъртност, който не трябва да бъде надхвърлян.

Директивата за бройлерите обеща да подобри благосъстоянието на бройлерите чрез използването на показателите за благосъстояние, основани на състоянието на самите животни. Тези показатели трябва да позволяват на фермерите и властите да оценят и адаптират условията за отглеждане, които оказват влияние върху благосъстоянието.

В Доклада на Комисията, за прилагането на Директивата, сред някои от установените проблеми са:

- Повече от 60% от фермите за бройлери в Европа работят с гъстота на отглеждане над 33 kg/m^2 , което се отклонява от основното правило на директивата;
- До една четвърт от бройлерите се отглеждат при гъстота до 42 kg/m^2 ;
- По-малко от 5% от всички бройлери в ЕС принадлежат към породи с по-бавен растеж, които имат по-добри резултати, свързани с благосъстоянието на животните;
- Само малка част от страните са определили максимални концентрации на вредни газове и са предоставили оборудване за измерване на този параметър;
- Само няколко страни имат разработени указания за инспекторите, за преценка дали вентилацията в стопанството е достатъчна;
- Няма изискване, което да задължава операторите, улавящи и натоварващи птици преди транспортиране за клане, да притежават сертификат за компетентност;

- Проверките (на случаен принцип) в стопанствата обикновено се съсредоточават върху предоставените ресурси (зоохиgienните условия), а не върху самите птици, т.е. върху показателите за благосъстояние, основани на животното (напр. липса на рани, лезии, счупени крайници, куцота, липса на болка, нормално присъщо поведение, изразяване на социалното поведение, положително емоционално - състояние – липса на страх, страдание, неудовлетвореност или апатия).

В Доклада си Комисията подчертава, че държавите-членки са били наясно с необходимите стъпки за прилагане на системите за мониторинг на пододерматит, а две трети от държавите са създали такива системи.

В Доклада е изведено заключението, че „в различните държави-членки са приложени различни максимални плътности на отглеждане, а възможните отрицателни последици от високата гъстота на животните са смекчени чрез прилагане на по-високи изисквания и мониторинг, като се използва кумулативната дневна смъртност като показател“.

В доклада на Комисията се добавя: „За високите нива на смъртност в бройлерните стада често се обвиняват условията в люпилните и/или при родителските стада, но няма известни действия от страна на властите за отстраняване на това подозрение. Правилната оценка на по-техническите изисквания, като например вентилацията, която оказва влияние върху благосъстоянието на бройлерите, също е предизвикателство за властите... Комисията заяви, че ще продължи да работи с държавите-членки, за да разпространява примери за добри практики за контрол, както и индустрията за изработване на Наръчник за управление на птицеферми.“

Въпреки всички тези констатации критиките към Доклада от страна на организациите за защита на животните са остри:

Показателите за благосъстояние на животните не се използват последователно и методично

Еврогрупата за животните (Eurogroup for animals)³ смята, че Докладът пропуска да спомене дали единствените задължителни показатели - за Максималният натрупан дневен процент на смъртност⁴ (кумулятивна смъртност) в птицефермите и доброволния показател за отчитане разпространението и тежестта на пододерматита - са използвани за подобряване на благосъстоянието на животните. Основната причина е, че тези показатели всъщност не се използват методично и последователно в държавите-членки и липсва обща стратегия за преодоляване на основните проблеми във фермите.

Според Еврогрупата за животни бройлерите в Европа се отглеждат с пълно неуважение към най-основните им потребности и интелектуалната честност изисква да им се осигури „минимална защита“, която да бъде преосмислена в светлината на сегашната практика. Няколко други ключови въпроса за благосъстоянието понастоящем

³ Eurogroup for animals - <https://www.eurogroupforanimals.org/>

⁴ „Натрупан дневен процент на смъртност“ означава сумата от дневните проценти на смъртност, а от своя страна „дневен процент на смъртност“ означава броят на пилетата, които са умрели в птичарника в един и същи ден, включително тези, които са били умъртвени поради заболяване или по други причини, разделен на общия брой пилета в птичарника в същия ден, умножен по 100.

остават пренебрегвани, като използването на породи с по-бавен растеж, намалена плътност на отглеждане, по-добри зоохигиенни стандарти, по-хуманни методи за клане и правилно одитиране от трети страни. И дори за мерките, които са разгледани в директивата, въвеждането и прилагането им в практиката, в най-добрия случай са непоследователни, а в най-лошия - шокиращо слаби.

Отговорът на Европейската комисия (ЕК)

ЕК ще предприеме действия по отношение на благосъстоянието на бройлерите

Комисарят по вътрешния пазар, промишленост и предприемачество на ЕС Елжбета Бенковска⁵ пое ангажимента от името на Европейската комисия да разработи повече показатели за хуманно отношение към животните и да **насърчи подпомагането на птицевъдството**, което поддържа по-високи стандарти за хуманно отношение чрез финансирането по Общата селскостопанска политика.

Комисар Бенковска също обяви, че **вторият референтен център на ЕС** за хуманно отношение към животните ще бъде посветен на сектора на птиците.

Инициативата идва във време, когато организациите за защита на животните по целия свят се обединяват и засилват усилията си за повишаване на стандартите за хуманното отношение към бройлерите чрез **инициативата Broiler Ask**⁶ в ЕС, като настояват корпоративните лидери в производството да предприемат действия. Няколко световни играчи, включително Марк и Спенсър, Unilever's Knorr⁷, присъединявайки се към Broiler Ask, вече са поели амбициозни ангажименти да наложат по-високи стандарти за благосъстояние на бройлерите в своите вериги за производство и доставки.

Европейската инициатива Broiler Ask призовава бизнес операторите по хранителната верига за доставка на прясно, замразено и преработено пилешко да изпълнят редица изисквания за хуманно отношение към животните. Те включват до 2016 г. да се постигне:

- спазване на всички закони и разпоредби на ЕС за хуманно отношение към животните, независимо от страната на производство;
- въвеждане на максимална плътност на отглеждане 30 kg/m² и ако се практикува **разреждане*** трябва да бъде ограничено до едно разреждане на стадо;

⁵ Elżbieta Bieńkowska

⁶ Broiler Ask - European Chicken Commitment – подписана от 28 европейски и международни организации за защита на животните - [new poultry welfare campaign](http://new_poultry_welfare_campaign); <http://welfarecommitments.com/europeletter/>; <https://www.poultryworld.net/Meat/Articles/2017/9/Unilevers-Knorr-first-to-sign-up-to-new-broiler-welfare-standards-189710E/>; Albert Schweitzer Stiftung für unsere Mitwelt (Germany); Anima (Denmark); Animal Equality (Germany, Italy, Spain, UK, global); Center for the Ethical Attitude Towards Nature (Belarus); Çiftlik Hayvanlarını Koruma Platformu (Turkey); Compassion in World Farming (France, Italy, Ireland, Netherlands, Poland, UK); Deutscher Tierschutzbund (Germany); Djurens Rätt (Sweden); Een DIER Een VRIEND (Netherlands); Eurogroup for Animals (Pan-European); Fundacja Alberta Schweitzera (Poland); Humane Society International (global); Irish Society for the Prevention of Cruelty to Animals (Ireland); L214 (France); Menschen für Tierrechte (Germany); Oikeutta eläimille (Finland); Otwarte Klatki / Open Cages (Poland, Ukraine); OZ VEGÁNSKE HODY (Slovakia); Pro iure animalis (Germany); PROVIEH (Germany); ProVeg International (Germany, global); Royal Society for the Prevention of Cruelty to Animals (UK); Slepice v Nouzi (Czech Republic); The Humane League (UK, global); VGT (Austria); Vier Pfoten / Four Paws (Austria, Germany, UK, Bulgaria) Welfarm (France); World Animal Protection (UK, global)

⁷ Knorr са заявили, че имат за цел да постигнат критериите до 2024 г. - две години преди крайната дата на ASK. Следва подобно съобщение за всички продукти на Unilever в САЩ, което ще засегне 50 милиона пилета. Knorr продава около 600 кубчета бульон всяка секунда по целия свят.

- използване на породи, които демонстрират в развитието си по-добри показатели за благосъстояние (напр. развиват по-малко усложнения, дължащи се на селекцията) - породите трябва да отговарят на Протокола на RSPCA⁸ за оценка на благосъстоянието на породата бройлери;
- Спазване на подобрени зоохиgienни стандарти за естествена светлина, достатъчно място на кацалките и качество на въздуха. Не се допускат клетки или многостепенни системи;
- Въвеждане на зашеметяване в контролирана атмосфера от инертни газове (така напълно се избягва окачването на поточната линия на птици в съзнание и свързания с това стрес) или ефективно многофазно електрическо зашеметяване без възможност за възвръщане на съзнанието;
- Доказване на постигнатото съответствие чрез извършване на одит от трета страна и годишно публично докладване.

Машина за хващане на птици

* **Разреждане** - технологията на разреждане на стадото включва отглеждане на птиците до максимално допустима гъстота на отглеждане и след това отстраняване на част от тях, обикновено 25-30%, като се избират различните по тегло, за да се намали плътността. Редица проучвания на показателите за ефекта от разреждане сочат, че по-голямата част от фермите за бройлери прилагат разреждането като рутинна практика, от които 30% разреждат стадото няколко пъти по време на

производствения цикъл. Разреждането нарушава високото ниво на биосигурност и увеличава вероятността от заразяване с кампилобактер, според ново проучване на Европейския орган за безопасност на храните (EFSA). Разреждането може да бъде стресиращо преживяване за птиците, тъй като тяхната храна се отстранява, за да позволи на улавящите екипи да заградят и уловят птиците по-лесно. Температурата в халето също може да падне, особено през зимата, тъй като влизат екипите и машините за хващане.

Д-р Треиси Джоунс, директор на направление хранителна индустрия на CIWF⁹, каза, че Unilever и Кногт продължават да демонстрират истинско лидерство в хуманното отношение към селскостопанските животни. „Надяваме се, че Unilever е първият от многото компании, които ще се присъединят към инициативата Broiler Ask в Европа. Големите корпорации имат силата и влиянието, за да направят промените възможни. Виждали сме големи марки да действат като катализатор за мащабна промяна на пазара. Това бе демонстрирано през 2008 г., когато водещата марка на Unilever Hellmann започна да използва само яйца от свободно отглеждани кокошки за производство на майонеза, която създаде сензация на пазара, а после го последваха и другите марки“, добавя тя.

Нарастващ натиск

Нейните коментари през октомври 2018 г. бяха в резултат и на нарастващия натиск от страна на Европейския парламент (ЕП) към Комисията да приложи правилно законодателството относно хуманното отношение към пилетата бройлери.

⁸ RSPCA – Английско кралско дружество за защита на животните от жестокост - <https://www.rspca.org.uk/>.

⁹ Compassion in world farming - <http://www.ciwf.org.uk/>

Пленарният дебат, състоял се на 4 октомври 2018 г., в Световния ден на животните, единодушно призова Европейската комисия да приложи изцяло Директивата за бройлерите и да търси решения на заплахите за благосъстоянието на животните, околната среда и здравето, произтичащи от интензивното земеделие.

Снимка John Eveson

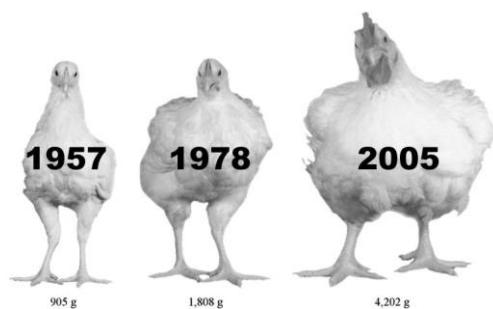
Център на този дебат в Парламента бе отново публикуваният през април тази година Доклад на Комисията относно промените в благосъстоянието след въвеждането на Директивата за бройлерите през 2007 г. и основните изводи, произтичащи от него - не са постигнати съществени подобрения в хуманното отношение спрямо животните и промени в тяхното благосъстояние и прилагането на стандартите за защита на бройлерите, в най-добрия случай, е несъществено сред повечето от държавите-членки на ЕС.

Неподходящи условия на отглеждане

Ирландският евродепутат Шон Кели (Sean Kelly) заяви, че прекалено много птици са отглеждани при твърде неподходящи условия, на много малка площ, като това ги възпрепятства да проявяват естествено присъщото си поведение като кацане и кълване, и са лишени от достъп до естествена слънчева светлина.

Г-н Кели добави, че има обратни негативни ефекти върху хората от отглеждането на бройлери по такъв начин: „Има заплаха за здравето ни от антибиотиците, използвани при отглеждането на бройлери и това е проблем, който вече не можем да пренебрегнем.“

„Освен това изглежда, че замърсяването, причинено от индустриалното птицевъдство, все повече се увеличава и сега се разглежда като основен източник на амонячни емисии и замърсяване на въздуха, почвата и водата“. Той заяви, че е наложително да се приложи всеобхватен подход във всички държави-членки на ЕС.

Месодайни породи пилета през годините - снимани на една и съща възраст

Членовете на ЕП отбелязаха като пропуск на Директивата, че не се засяга въпроса за отрицателните последици за благосъстоянието на животните, които пряко произтичат от селекцията за бърз растеж - проблем, който е разглеждан и подчертан от Европейския орган за безопасност на храните (EFSA).

След този дебат, на 25 октомври 2018 г., Европейският парламент гласува и прие **безпрецедентна Резолюция**, включваща императивни препоръки за неотложни действия на Комисията, като върна в пълна сила в европейската политическа програма благосъстоянието на 7 милиарда бройлери.

В резолюцията се приканва Европейската комисия да **подобри благосъстоянието на пилетата бройлери** като предпоставка за **намаляване на зависимостта на сектора от антибиотици**, която все повече заплашва човешкото здраве.

Деветдесет процента от пилетата бройлери в Европейския съюз понастоящем принадлежат към бързорастящи породи, отглеждани при интензивни условия, без

естествена светлина, без свеж въздух, без обогатяване на средата. Като се добавят фактори като високата гъстота на отглеждане, емисиите на амоняк от постелята и се получава „рецепта за болест“, която изисква използването на антимикробни средства, за да се поддържа здравословното състояние на животните по време на краткия им живот (6 седмици).

Признавайки важността на птицевъдния сектор за икономиката на ЕС, резолюцията на Парламента потвърждава, че поддържането на благосъстоянието на животните е само по себе си превантивна мярка, тъй като върви ръка за ръка със здравето на животните. Парламентаристите признаха, че производството на промишлени птици води до повишаване на антимикробната резистентност. Резолюцията също изразява загриженост относно високата плътност на отглеждане, разрешена в много държави-членки въз основа на дерогациите, предвидени в директивата за бройлерите (66% от бройлерите, се отглеждат при плътност между 34-42 kg/m², когато общото правило позволява максимум 33 kg/m²).

Парламентът приканва Европейската комисия през следващите години да изготви **Пътна карта за подкрепа и активно насърчаване на по-добри практики за отглеждане на бройлери**. Благосъстоянието на животните следва да се измерва с ясни и утвърдени показатели, основани на животните, за всички бройлерни стада, включително родителските стада и люпилните. Парламентаристите също така искат Комисията да насърчава възприемането на алтернативни системи за отглеждане, които използват по-високи стандарти за благосъстояние или традиционни породи бройлери, които са по-устойчиви и здрави от бързорастящите породи.

Съществено е, че за да се стимулира промяната и да се постигне по-висок пазарен

Частни и доброволни схеми за сертифициране и етикетиране на продукти, добити при по-високи стандарти

дял на тези системи, Европейският парламент призовава също така Комисията да въведе **метод за етикетиране на производството на птиче месо** (сега съществуват само частни и доброволни схеми за сертифициране и етикетиране на месо, добито при по-високи стандарти) и да изготви Пътна карта за подпомагане на конкурентно и устойчиво производство на птиче месо и развъждане, което осигурява по-високо благосъстояние за пилетата бройлери.

Освен това Комисията следва да даде **мандат на Европейския орган за безопасност на храните (EFSA)**, за да проучи рисковите фактори и разпространението на бактериите при домашни птици, които са устойчиви на антимикробни средства, и които често причиняват инфекции, пренасяни чрез храната върху хората.

Накрая резолюцията възлага на Комисията да гарантира, че **внесеното птиче месо** не се произвежда с по-ниски социални, екологични, здравни и хуманни стандарти, така че да се запази конкурентоспособността на птицевъдния сектор в ЕС.

Приветствайки този ключов момент за защитата на животните, европейските организации смятат, че сега е моментът за решителни действия за подобряване на благосъстоянието на пилетата бройлери в ЕС, които се отглеждат с милиарди, скрити от очите на обществото. Само чрез реформиране на системата на отглеждане, Европейският съюз ще може да се справи радикално с проблема за антимикробната резистентност в този сектор, като в същото време ще отговори на очакванията на

обществото за начина, по който трябва да се отнасяме към животните, отглеждани за храна.

Други научни становища и актуална информация от областта на здравето, хуманното отношение и благосъстоянието на животните, антимикробната резистентност, както и оценка на риска по цялата хранителна верига може да намерите на сайта на Центъра за оценка на риска по хранителната верига:

<http://corhv.government.bg/>

<http://corhv.government.bg/?cat=27>

<http://corhv.government.bg/?cat=71>

Използвана литература и повече подробности:

- **Пробиотиците като алтернатива на антибиотиците** д-р Марина Загорова
http://corhv.government.bg/?cat=100&news_id=640
- **New EC broiler report criticised for lack of welfare progress**
Poultry World; Apr 26, 2018; Tony McDougal - Freelance Journalist
<https://www.poultryworld.net/Meat/Articles/2018/4/New-EC-broiler-report-criticised-for-lack-of-welfare-progress-278051E/?intcmp=related-content&intcmp=related-content>
- **EC to take action on broiler welfare**
Poultry World Oct 5, 2018; Tony McDougal - Freelance Journalist
<https://www.poultryworld.net/Health/Articles/2018/10/EC-to-take-action-on-broiler-welfare-342802E/>
- **Доклад на Комисията до Европейския парламент и Съвета** относно прилагането на Директива 2007/43/ЕО и нейното влияние върху хуманното отношение към пилетата, отглеждани за производство на месо, и разработването на показатели за хуманно отношение - Брюксел, 13.4.2018г. COM(2018) 181 final;
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/ALL/?uri=CELEX:52018DC0181;>
<https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2018/BG/COM-2018-181-F1-BG-MAIN-PART-1.PDF>
- **Проучване относно прилагането на Директивата за бройлерите** (Директива 2007/43/ЕО) и разработването на показатели за хуманно отношение, вж.:
<https://publications.europa.eu/bg/publication-detail/-/publication/f4ccd35e-d004-11e7-a7df-01aa75ed71a1>
- **„Използване на данни от кланици за мониторинг на хуманното отношение към бройлерите в земеделските стопанства“** <https://publications.europa.eu/bg/publication-detail/-/publication/9fbf913d-de15-11e6-ad7c-01aa75ed71a1>
- **Директива 98/58/ЕО** от 20 юли 1998 г. относно защитата на животни, отглеждани за селскостопански цели ОВ L 221, 8.8.1998 г., стр. 0023—0027.
- **„Какво мислят потребителите за хуманното отношение към селскостопанските животни“** (Attitudes of consumers towards the welfare of farmed animals)
<http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/yearFrom/1974/yearTo/2005/surveyKy/450>
- Доклад на Комисията до Европейския парламент и Съвета относно въздействието на генетичната селекция върху хуманното отношение към пилетата, отглеждани за производство на месо (COM(2016) 182 final) <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2016/BG/1-2016-182-BG-F1-1.PDF>
- **Европейска комисия** — ГД „Земеделие и развитие на селските райони“, на следния адрес: https://ec.europa.eu/agriculture/poultry_bg
- Публикацията **„Образование на специалисти в областта на хуманното отношение към животните“** (Educating professionals on animal welfare) можете да намерите на адрес: <https://publications.europa.eu/bg/publication-detail/-/publication/4cca0815-024f-11e7-8a35-01aa75ed71a1>
- **„Научно становище относно влиянието на генетичните параметри върху хуманното отношение и устойчивостта на стрес на бройлерите, предназначени за търговия“** (Scientific

Opinion on the influence of genetic parameters on the welfare and the resistance to stress of commercial broilers) <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.2903/j.efsa.2010.1666/full>

- **Unilever's Knorr first to sign up to new broiler welfare standards** - Sep 27, 2017;
<https://www.poultryworld.net/Meat/Articles/2017/9/Unilevers-Knorr-first-to-sign-up-to-new-broiler-welfare-standards-189710E/>
- **Broiler Ask в ЕС - European Chicken Commitment - new poultry welfare campaign.**
<http://welfarecommitments.com/europeletter/>
<https://www.poultryworld.net/Meat/Articles/2017/9/Unilevers-Knorr-first-to-sign-up-to-new-broiler-welfare-standards-189710E/>

23.11.2018 г.

д-р Мадлен Василева

главен експерт

Център за оценка на риска по хранителната верига